

Brošiūra “Strateginės iniciatyvos”

A5.3

Symplexis

Co-funded by
the European Union

Projekto santrauka

Atsižvelgiant į aplinkosaugos problemas, tokias kaip globalinis atšilimas, tarša, miestų plėtra, miškų kirtimas ir biologinės įvairovės nykimas, kurios vis labiau kelia grėsmę gyvųjų būtybių gyvenimui mūsų planetoje, žmonių sąmoningumo didinimas aplinkos klausimais tampa neišvengiama realybe ir realiu poreikiu.

Tokioje situacijoje suaugusiųjų švietimas atlieka svarbų vaidmenį padedant pasiruošti ateities iššūkiams ir skatinant žmones priimti asmeninę atsakomybę už visos bendruomenės, kurioje jie gyvena, apsaugą, reaguojant į pasaulines problemas.

Suaugusiųjų aplinkosaugos švietimas ir sąmoningumo didinimas gali padėti priimti pagrįstus sprendimus, kadangi jis vaidina esminį vaidmenį didinant bendruomenių prisitaikymo gebėjimus ir skatina moteris ir vyrus priimti tvarų gyvenimo būdą.

Aplinkosauginis švietimas ugdo **atsakingus piliečius** ir yra svarbus siekiant progreso darnaus vystymosi srityje. Kadangi žmogaus poveikis aplinkai didėja, bendruomenės pastangos yra būtinos.

Idėja, kad žmogaus sveikata yra glaudžiai susijusi su mūsų planetos biologinės įvairovės ir jos palaikymui, vis dar nėra rimtai vertinama, o aplinkos apsauga pernelyg dažnai laikoma antraeiliu tikslu, palyginti su socialiniu ir ekonominiu vystymusi.

Erasmus+ projektas „**Suaugusiųjų eko-sąmoningumo skatinimas**“ siekia skatinti žmones keisti savo elgesį ir veiklas, pradedant nuo kasdienio gyvenimo.

Šiam tikslui pasiekti GEA partnerystė sukūrė ir įgyvendino novatoriškų ir aukštos kokybės švietimo išteklių rinkinį, skirtą tiek suaugusiųjų švietėjams, tiek suaugusiems besimokantiejiems (ypač tiems, kurie yra socialiai ir ekonomiškai nuskriausti arba turi žemesnį išsilavinimą), kurio galutinis tikslas – didinti suaugusiųjų, netęsiančių mokymosi formaliojo švietimo įstaigose, aplinkosaugos sąmoningumą, kartu perteikiant socialinės ir skaitmeninės įtraukties svarbą suaugusiųjų švietimo

GEA projektas siekia padėti žmonėms suprasti aplinkos problemų poveikį ir didinti suaugusiųjų aplinkosauginį raštingumą, stiprinant vietos bendruomenių gebėjimus per aktyvų aplinkos švietimą. GEA skatina švietimą pokyčiams, ugdo kritišką aktyvų pilietiškumą ir remia tvarų vystymąsi, siekdama šių konkrečių tikslų:

- **Didinti suaugusiųjų galimybes dalyvauti savo bendruomenių aplinkos ir klimato apsaugos veikloje, tuo pačiu stiprinant jų gebėjimą kritiškai mąstyti.**
- **Sukurti atvirą e. mokymosi programą suaugusiųjų švietėjams, suteikiančią jiems galimybę remti bendruomenių įsitraukimą į aplinkos apsaugą.**
- **Sukurti išteklių rinkinį, skirtą suaugusiųjų ekologinio sąmoningumo didinimui.**
- **Skatinti bendrą sprendimų priėmimo procesą ir bendrą aplinkos politikos iniciatyvų kūrimą, taikant daugiašalį požiūrį.**
- **Užtikrinti plačią ir tvarią prieigą prie projekto rezultatų suaugusiems besimokantiejiems, pedagogams, pilietinės visuomenės organizacijoms ir politikos formuotojams.**

Turinys

Skyriai

Informacija.....	2
Atsakinga organizacija.....	2
Versijų istorija	2
Projekto santrauka	3
Turinys	4
Pratarmė	5
Strateginės kryptys (6 šalių pavyzdžiu)	6
Vandens tausojimas	6
Energijos tausojimas	8
Išmanusis apsipirkimas ir maistas	10
Atliekų tvarkymas, rūšiavimas ir perdirbimas į aukštesnės kokybės produktus.....	11
Aktyvus transportas ir judumas	14
Mūsų (skaitmeninio) anglies pėdsako mažinimas	15
Išmoktos pamokos	18
Konsultacijų su politikos formuotojais rezultatai	19
Parama ir viešumas	19
Atsirandančios problemos ir pasipriešinimas	20
Poveikis ir poreikiai	21
Konsultacijų su vietos aplinkosaugos komitetais rezultatai	23
Sąmoningumas apie strategijas	23
Kylančios problemos ir pasipriešinimas.....	24
Vietos bendruomenės įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą.....	25
Strategijų pakartojamumas ir tolesni poreikiai.....	25
Rekomendacijos dėl bendrakūros principu parengtų strateginių iniciatyvų	27

Pratarmė

GEA partneriai parengė brošiūrą, siekdami padėti suaugusiems gilinti žinias apie tai, kaip galime būti aktyviais piliečiais ir dalyvauti sprendimų priėmimo procese. Brošiūra skatina bendrą sprendimų priėmimo procesą ir bendrą aplinkos politikos formavimą savivaldybių, nacionaliniu ir ES lygmeniu. Šiuo tikslu GEA partneriai atliko strateginių priemonių analizę, siekdami nustatyti susijusias strategines priemones, kurios įgyvendinamos projekte dalyvaujančiose šalyse.

Šių strateginių priemonių tyrimas ir analizė leis būsimiems brošiūros naudotojams suprasti - **Kokios esamos politikos kryptys yra skirtos aplinkos apsaugai partnerių šalyse? Kokie yra jų pagrindiniai tikslai? Kaip jos yra kuriamos? Kam jos yra skirtos? Kokį poveikį jos daro?**

Šios politikos kryptys yra suskirstytos į 6 makro sritis ir yra susijusios su šiais sektoriais - **energijos ir vandens tausojimas, išmanusis apsipirkimas ir maistas, atliekų tvarkymas, rūšiavimas ir perdirbimas į aukštesnės kokybės produktus, aktyvus transportas ir judumas, mūsų (skaitmeninio) anglies pėdsako mažinimas.**

Supratę šias strategines kryptis, brošiūros naudotojai galės kurti savo idėjas ir pasiūlymus, jog ateityje galėtų veikti aktyviau. Tuo pačiu metu įvairių suinteresuotųjų šalių įtraukimas padės pamatyti, kaip veikia tie, kurie tiesiogiai dalyvauja formuluojant ir įgyvendinant šias strategines kryptis. 15 suinteresuotųjų šalių įtraukimas yra svarbi brošiūros kūrimo dalis, nes ji pateikia kiekvienos strateginės krypties rezultatų atsakingų asmenų požiūrį ir nuomones.

Be to, brošiūra yra bendrakūra paremta iniciatyva. Piliečių įtraukimas ir apskritojo stalo diskusijų (angl. *roundtable discussions*) organizavimas politikos analizės tikslais yra brošiūros inovacija, leidžianti piliečiams aktyviai dalyvauti formuojant rezultatus. Kiekvienoje šalyje buvo surengti 2 apskritojo stalo susitikimai, kuriuose dalyvavo vidutiniškai 5 vietos bendruomenės atstovai (10 Šiaurės Makedonijoje), įskaitant suaugusiuosius iš socialiai remtinių vietovių, tėvus, senjorus, suaugusiųjų švietėjus ir pilietinės visuomenės organizacijas (PVO), teikiančias aplinkosaugos švietimą. Šiuose apskritojo stalo susitikimuose buvo aptariamos partnerių organizacijų nustatytos strateginės priemonės, teikiant iš apačios į viršų informaciją apie šias strategines priemones ir taip patobulinant politikos formuotojų pateiktą analizę iš piliečių perspektyvos.

Suinteresuotųjų šalių ir politikų bendradarbiavimas suteikia brošiūrai unikalią vertę ir tuo pačiu padidina jos edukacinį poveikį. Brošiūroje pateikti tyrimų rezultatai ir rekomendacijos sustiprins kovą su aplinkos tarša ir paskatins piliečius įsitraukti į aplinkos apsaugą.

Strateginės kryptys (6 šalių pavyzdžiu)

Šiame skyriuje yra pateikiama informacija apie įvairias politikos sritis, kurios buvo nustatytos partnerių šalyse atliekant tyrimą, vykdytą pagal GEA projektą. Strategijos buvo pasirinktos remiantis konkrečiais kriterijais, pvz., jų novatoriškumu, poveikiu, pakartojamumu ir piliečių bei pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimu į konsultacijas ir įgyvendinimą. Šis skyrius padės brošiūros skaitytojams suprasti, kaip gali būti formuojamos strategijos ir veiksmai, skirti aplinkai apsaugoti, ir kokie yra pagrindiniai šios politikos tikslai. Be to, jame bus pristatytos strateginės tikslinės grupės ir jų poveikis vietos bendruomenėms. Pasirinktos strateginės kryptys yra suskirstytos į jau projekte apibrėžtas makrosritis, jog jas būtų lengviau naudoti. Išsamus nustatytų strateginių krypčių sąrašas pateikiamas [GEA projekto svetainėje](#).

Vandens tausojimas

Bendrieji potvarkiai, ribojantys vandens paėmimą iš paviršinių vandenų esant mažam vandens srautui	
Reaguodama į sausrą ir mažėjančius vandens išteklius, Žemutinė vandens valdymo institucija išleido ribotos trukmės bendrąjį dekretą (vok. <i>Allgemeinverfügung</i>), kuris riboja arba draudžia vandens ėmimą iš upių, upelių ir ežerų. 2025 m. dekretas galiojo nuo liepos pradžios iki rugsėjo pabaigos (įsigaliojo iš karto). Pagrindiniai elementai: draudimas imti vandenį bendram naudojimui laistymui/drėkinimui; išimtis rankiniu būdu semti vandenį rankiniais indais; sumažinti kiekiai (pvz., -50 proc.) ir konkretūs laiko intervalai (pvz., 18:00–08:00) leidimu pagrįstam vandens ėmimui maisto gamybai; kitų leidimu pagrįstų vandens ėmimų sustabdymas visam laikotarpiui; baudos už vandens teisės pažeidimus. Panašus dekretas buvo išleistas 2023 m. ir pakeistas 2023 m. rugpjūčio pabaigoje. Teisinis pagrindas – Vokietijos vandens išteklių įstatymas (WHG) ir Badeno-Viurtembergo vandens įstatymas (WG).	
Tikslas ir tikslinės grupės	
Ši strategija skirta plačiajai visuomenei, taip pat žemės ūkio ir sodininkystės sektoriams, siekiant užkirsti kelią vandens švaistymui. Tuo pačiu metu ji padeda išsaugoti tekančių ir stovinčių vandenų (žuvų ir bestuburių) vandens ekosistemas, kurios gauna naudos iš saugomų likutinių srautų ir sumažinto terminio/deguonies streso mažo srauto laikotarpiais. Siekiant šio tikslo, pagrindiniai strategijos tikslai yra išsaugoti paviršinių vandenų ekologines funkcijas mažo srauto sąlygomis (likutinis srautas, deguonies balansas, biologinė įvairovė). Be to, politika siekia prisitaikyti prie klimato kaitos, įgyvendinant laikinas konkuruojančių naudojimo būdų valdymo priemones sausras laikotarpiais. Politika taip pat numato visos apygardos rizikos valdymą, pasitelkiant nedelsiant įgyvendinamą teisinį instrumentą (bendrąjį dekretą).	
Poveikis ir rezultatai	

Ši iniciatyva padėjo trumpam palengvinti vandens telkinių padėtį (mažiau vandens paėmimo → stabilesnis likutinis srautas; mažesnė žuvų mirtingumo rizika). Buvo pabrėžtas didesnis planavimo tikrumas žemės ūkiui, nustatant aiškius laikotarpius ir mažinimo koeficientus. Tuo pačiu metu privačiams ir komerciniams vartotojams buvo nustatyti būtini apribojimai, galiojantys tol, kol vyrauja sausra. Šis metodas gali būti lengvai pritaikytas kitose vietovėse/regionuose, kuriuose sezoniniu laikotarpiu kyla mažo srauto problemų, naudojant tą patį teisinį pagrindą ir panašias ribas/laikotarpį. Pagrindiniai sėkmės veiksniai yra tvirtos matavimo ribos, glaudus bendradarbiavimas su žemės ūkio sektoriumi, aiški viešoji komunikacija (internetas, savivaldybių skelbimai) ir švietimas apie vandens taupymo praktikas ir alternatyvas.

Atspari Skopjė: plėtra siekiant tvarumo, inovacijų ir klimato kaitos

Dokumente pateikiamas Šiaurės Makedonijos sostinės Skopjės žaliojo miesto veiksmų planas (GCAP), kuriame numatytas visapusiškas miesto atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos modernizavimas 2023–2035 m. laikotarpiu. Be atliekų tvarkymo, GCAP nustato ir sprendžia pagrindinius aplinkos prioritetus, pvz., energijos vartojimo efektyvumo didinimą viešuosiuose pastatuose, miesto transporto tobulinimą, vandens ir nuotekų sistemų valdymą bei vietos taršos mažinimą. Bendras tikslas – didinti energijos ir išteklių vartojimo efektyvumą, kartu remiant prisitaikymą prie klimato kaitos. Planas buvo parengtas remiantis mero ir miesto administracijos palaikymu, kaip dalis Skopjės dalyvavimo ERPB Žaliųjų miestų programoje.

Tikslas ir tikslinės grupės

GCAP nustato platų tikslinių grupių ir galutinių naudos gavėjų ratą. Atsižvelgiant į plano tarpsektorinį požiūrį į miestų tvarumą, GCAP įgyvendinimas skirtas: miestų valdžios institucijoms, viešųjų paslaugų teikėjams ir komunalinių paslaugų įmonėms, taip pat gyventojams. Pagrindiniai jo tikslai – gerinti oro kokybę, mažinti taršą, didinti energijos ir išteklių naudojimo efektyvumą bei stiprinti atsparumą klimato kaitai. Planas skirtas pagrindiniams sektoriams, pavyzdžiui, miesto transportui, atliekų tvarkymui, vandens ir nuotekų paslaugoms bei energijos naudojimui viešuosiuose pastatuose.

Poveikis ir rezultatai

Pagrindinis poveikis apima numatomą 30–50 % PM10 ir PM2,5 lygių sumažėjimą dėl ekologiškesnio transporto, energiją taupančių pastatų ir patobulintų atliekų tvarkymo sistemų. Planuojama 25 mln. EUR investicija į atliekų tvarkymo infrastruktūrą žymiai sumažins priklausomybę nuo sąvartynų ir neteisėtą atliekų išmetimą. GCAP taip pat pagerina atsparumą potvyniams ir prisitaikymą prie klimato kaitos daugiau nei 500 000 gyventojų, ypač pažeidžiamų grupių, tuo pačiu atveriant galimybes ekologiškoms darbo vietoms ir investicijoms. Skopjės žaliųjų miestų veiksmų planas gali būti plačiau taikomas regioniniu mastu, integruojant jį į nacionalinę politiką ir bendradarbiaujant su kitomis savivaldybėmis. Jo struktūrizuotas požiūris ir išmatuojami rezultatai daro jį pavyzdžiu kitoms miestams, norintiems parengti panašius planus. Nacionalinės

ministerijos taip pat gali naudoti GCAP įžvalgas, kad formuotų šalies lygio žaliąsias miestų strategijas.

Energijos tausojimas

Kolektyvinis ekologiškos elektros energijos pirkimas ir „Ateities savivaldybė“

Vakarų Flandrijos provincija remia žaliosios elektros energijos kolektyvinius pirkimus (veikia jau 13 metų) ir konsultuoja vietos valdžios institucijas „Ateities savivaldybėje“ (mobilumas, maisto nuostoliai, ekologiškumas). Taip pat yra stiprinami regioniniai kraštovaizdžiai ir vykdomos informacinės kampanijos apie saulės baterijas.

Tikslas ir tikslinės grupės

Pagrindiniai strategijos tikslai – užtikrinti tvarią energijos gamybą ir vartojimą regione bei stiprinti ekologiškumą ir vandentvarką. Be to, strategija siekiama remti vietos valdžios institucijas prisitaikant prie klimato kaitos ir skatinti piliečius keisti savo elgesį. Siekiant šio tikslo, pagrindiniai strategijos tikslai apima vietos valdžios institucijas, ūkininkus ir šeimas, kad jie galėtų sumažinti energijos sąnaudas. Į planą taip pat įtrauktos mokyklos, kad jos galėtų įdiegti prisitaikymo prie klimato kaitos priemones.

Poveikis ir rezultatai

Ši strategija padėjo 75 000 šeimų pereiti prie kolektyvinių pirkimų ir ekologiškesnės elektros energijos. Siekiant skatinti tvarų gyvenimo būdą, buvo sukurtos ekologiškos žaidimų aikštelės ir klimato prisitaikymo zonos. Be to, per naują kampaniją buvo įrengti papildomi saulės kolektoriai, viršijantys ilgalaikį vidurkį. Šią iniciatyvą, ypač kolektyvinius pirkimus ir kampanijas, gali perimti kiti regionai. Politikos vertinimas vykdomas pagal planavimo, įgyvendinimo, tikrinimo ir veikimo ciklą, kad būtų galima įtraukti patobulinimus.

Breitenauer See potvynių sulaikymo baseino (HRB) eksploatavimas ir periodiška išsami saugos patikra

Breitenauer See yra dirbtinis potvynių sulaikymo baseinas (HRB) Sulm upėje, kuris yra regioninės sulaikymo struktūrų sistemos dalis. Jo statyba buvo politiškai inicijuota po keleto didelių potvynių Sulm slėnyje (ypač 1970 m.). Dėl to buvo nuspręsta pastatyti užtvanką, kad būtų išvengta potvynių. Taigi ši priemonė yra ne tik prevencinė, bet ir tiesioginis atsakas į pakartotinius potvynių padarytus nuostolius, kurie paveikė bendruomenes ir didelius darbdavius regione, kur, kaip pranešama, buvo svarstoma galimybė perkelti įmonių veiklą į kitą vietą. Tokia konstrukcija turi būti dažnai eksploatuojama, todėl dažnai atliekamas eksploatavimas ir periodiškos išsamos saugos patikros. Eksploatuotojas atlieka periodišką išsamią saugos patikrinimą,

kaip reikalaujama užtvankoms ir potvynių sulaikymo struktūroms; šiam tikslui rezervuaras visiškai ištuštinamas, patikrinamos užtvankos struktūros ir priedai, atliekami būtini remontai (paskutiniai – 2020–2021 m.), įskaitant laikiną ežero teritorijos uždarymą darbams atlikti ir visuomenės saugumui užtikrinti.

Tikslas ir tikslinės grupės

Šis sprendimas tiesiogiai paveikė daugelį tikslinių grupių, pavyzdžiui, gyventojus ir įmones, kurioms potvyniai nebekėlė pavojaus. Be to, jis skirtas energetikos įmonėms, kurios galėtų tiekti atsinaujinančią energiją regionui, o tai leistų sumažinti degimo įrenginių išmetamą CO₂ kiekį. Pagrindiniai šio projekto tikslai – visų pirma sumažinti potvynių riziką, sušvelninant didžiausius nuotėkius. Taip pat apsaugoti infrastruktūrą, turtą ir darbo vietas slėnyje (objekto/pramonės atsparumas). Tuo pačiu metu jis atitinka teisės aktų reikalavimus dėl užtvankų saugos, nes atliekami periodiniai išsamūs patikrinimai ir techninė priežiūra.

Poveikis ir rezultatai

Tęsiant užtvankos eksploatavimą ir patikrą, buvo nuolat gerinama potvynių apsauga Sulm baseine ir mažinami nuostoliai per stiprius lietus. Be to, tai davė ekonominės naudos, nes sumažėjo su potvyniais susiję gamybos pertraukimai ir pagerėjo vietos saugumas darbdaviams. Patikros ir atnaujinimo darbai taip pat apima ekologines papildomas priemones (pvz., žuvų perkėlimą), jei to reikia. Kombinuota eksploatacijos, tikrinimo ir atnaujinimo sistema gali būti perkeliama į kitas baseinus su panašiais užtvankomis/HRB, jei yra užtikrintas valdymas, finansavimas, ekologinis papildomas planavimas ir viešasis informavimas.

Tauragės rajono savivaldybės klimato neutralumo strategija iki 2030 m.

Šioje ilgalaikėje strategijoje apibrėžtas Tauragės rajono savivaldybės kelias link klimato neutralumo iki 2030 m. Strategija apima veiksmų planą ir investicijų gaires pagrindiniuose sektoriuose (transportas, energetika, atliekos, žemės ūkio ir žemėtvarka). Ji apima tiek technines priemones (pvz., atsinaujinančios energijos plėtra), tiek socialines inovacijas. Siekiant koordinuoti suinteresuotųjų šalių veiklą ir užtikrinti skaidrų įgyvendinimą, buvo įdiegtas dalyvaujamojo valdymo modelis.

Tikslas ir tikslinės grupės

Strategija skirta įvairioms savivaldybės suinteresuotosioms šalims. Tai yra gyventojai, savivaldybės institucijos, įmonės (ypač energetikos, transporto ir žemės ūkio srityse), institucijos ir nevyriausybinės organizacijos. Ypatingas dėmesys skiriamas jaunimo, socialiai pažeidžiamų grupių ir gyventojų, norinčių prisidėti prie klimato veiksmų, įtraukimui. Strategija taip pat siekia įtraukti nacionalinių ministerijų ir viešųjų paslaugų teikėjų atstovus, užtikrinant daugiapakopį bendradarbiavimą.

Pagrindinis strategijos tikslas – iki 2030 m. Tauragės apskrityje pasiekti klimato neutralumą. Strategijoje sprendžiami svarbiausi aplinkos apsaugos uždaviniai, pavyzdžiui, didelis transporto, energijos naudojimo ir atliekų tvarkymo metu išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Taip pat sprendžiami struktūriniai klausimai, pavyzdžiui, riboti finansiniai ištekliai, technologijų spragos ir klimato planavimo žinių

trūkumas, diegiant valdymo naujoves, gerinant institucinius gebėjimus ir didinant bendruomenės klimato raštingumą.

Poveikis ir rezultatai

Nors strategija dar yra ankstyvoje įgyvendinimo stadijoje, tikimasi, kad ji padės žymiai sumažinti ŠESD išmetimą – iki 85 % iki 2030 m. Strategija yra lengvai pritaikoma kitoms Lietuvos savivaldybėms ir ES regionams, siekiantiems klimato neutralumo. Jos integravimas į platesnius strateginius planus, įskaitant Nacionalinį energetikos ir klimato veiksmų planą bei Europos žaliąjį susitarimą, leidžia suderinti ją su finansavimo ir reguliavimo mechanizmais. Dalyvaujamoji ir modulinė strategijos struktūra, derinant technologines inovacijas su socialiniu įsitraukimu, leidžia ją pritaikyti tiek miestuose, tiek mišrioje kaimo ir miesto vietovėse.

Išmanusis apsipirkimas ir maistas

Pagal perdirbimą pirmasis Atikoje

Metamorfosis savivaldybė (Graikija) pradėjo įgyvendinti novatorišką kompleksinę atliekų perdirbimo strategiją „Pirmoji Atikoje atliekų perdirbimo srityje“, kurios tikslas – skatinti masinį ir individualų atliekų perdirbimą. Ši strategija skatina popieriaus, plastiko ir aliuminio perdirbimą. Be to, ji skatina naudotų aliejų perdirbimą ir kompostavimą, ypač savivaldybės atvirose turgavietėse, naudojant atskiras atliekų perdirbimo šiukšliadėžes.

Tikslas ir tikslinės grupės

Iniciatyvą remia įvairūs savivaldybės sektoriai ir pilietinės visuomenės organizacijos, kurios daug dėmesio skiria aplinkai ir perdirbimui. Pagrindiniai tikslai apima, pirma, savivaldybės gyventojus, antra – maisto gamintojus, kurie parduoda produktus turguose. Ši strategija skirta spręsti problemas, susijusias su sąvartynuose atsiduriančių atliekų kiekio didėjimu, oro, vandens ir dirvožemio tarša, taip pat maisto produktų švaistymu. Tikslai – sumažinti atliekų, ypač naudoto aliejaus ir maisto, kiekį, pagerinti atliekų perdirbimą ir biologiškai skaidžių atliekų kompostavimą. Be to, siekiama šviesti piliečius apie teigiamus perdirbimo aspektus.

Poveikis ir rezultatai

Tikimasi, kad ši strategija padės sumažinti atliekų susidarymą regione, padidinti perdirbimo rodiklius apie 70 %, pagerinti kompostavimo rodiklius, ypač atvirose turguose, ir sumažinti maisto atliekas. Be to, ši strategija pagerins gyvenimo lygį savivaldybėje. Panašios strateginės priemonės gali būti įgyvendinamos daugelyje miestų savivaldybių, kurioms reikia sumažinti atliekų kiekį ir pagerinti atliekų tvarkymą. Strategija gali būti keičiama atsižvelgiant į kiekvienos savivaldybės poreikius. Tačiau tokiai strategijai reikalingas centrinės vyriausybės „iš viršaus į apačią“ požiūris.

Atliekų tvarkymas, rūšiavimas ir perdirbimas į aukštesnės kokybės produktus

Atliekų tvarkymas ir žiedinė ekonomika Oostkamp mieste	
Oostkamp savivaldybė vykdo ambicingą atliekų ir tvarumo politiką, kurioje didžiausias dėmesys skiriamas atliekų mažinimui, šiukšlių kontrolei, bendram mobilumui, vandentvarkai ir žemės ūkio bei gamtos bendradarbiavimui. Svarbiausios priemonės yra: perėjimas nuo atliekų maišų prie konteinerių, savivaldybių bendradarbiavimas perdirbimo parkuose, cigarečių nuorūkų dėžės renginiuose, bendrų automobilių ir dviračių įvedimas bei agroekologinės iniciatyvos (pavyzdžiui, gyvatvorės, juostinis dirbimas ir erozijos kontrolė). Šia politika siekiama iki 2030 m. sumažinti atliekas iki ne daugiau kaip 90 kg vienam gyventojui, kovojant su neteisėtu atliekų išmetimu, šiukšlėmis ir ypač cigarečių nuorūkomis. Be to, siekiama pagerinti vandentvarką ir buferines zonas statybvietėse. Galiausiai, konsultuojantis ir taikant agroekologines priemones, suderinami žemės ūkio ir gamtos interesai, o švietimu ir dalyvavimu kuriamas palaikymas ir didinamas sąmoningumas.	
Tikslas ir tikslinės grupės	
Ši politika skirta visiems Oostkamp gyventojams, ypač daugiabučių namų gyventojams, renginių organizatoriams ir lankytojams rūkymo zonose, taip pat mokykloms, siekiant didinti švietimą ir keisti elgesį didinant sąmoningumą.	
Poveikis ir rezultatai	
Ši strategija padėjo sumažinti likusių atliekų kiekį, kuris sudaro apie 131 kg vienam gyventojui, įvedus konteinerius. Vandens valdymo ir žemės ūkio bei gamtos santykių srityje poveikis vis dar yra ribotas. Be to, įvedus cigarečių nuorūkų dėžutes, renginių metu pastebimas cigarečių nuorūkų kiekio sumažėjimas. Ši politika taip pat padėjo įtraukti mokyklas ir vaikus į atliekų tvarkymo švietimą, o bendrai naudojami automobiliai ir dviračiai vis dažniau naudojami, ypač daugiabučiuose namuose. Tarp savivaldybių atliekų perdirbimo sistema gali būti lengvai pritaikyta kitose savivaldybėse. Modelis su peleninėmis ir bendradarbiavimas su renginių organizatoriais gali būti taikomas įvairiuose renginiuose. Vandentvarkos projektai gali semtis įkvėpimo iš tarptautinių pavyzdžių, pvz., projektų Nyderlanduose. Galiausiai, konsultavimasis tarp žemės ūkio ir gamtos atstovų gali būti pavyzdžiu kitoms savivaldybėms, kuriose yra įtampa tarp žemės ūkio ir ekologijos. Apskritai, strategija yra labai lengvai pritaikoma ir turi dideles sėkmės galimybes.	

Jokių atliekų Skyros savivaldybėje	
Remdamasi Tilos salos pavyzdžiu, Skyros savivaldybė planuoja įgyvendinti „Nulinių atliekų“ planą, siekdama užtikrinti, kad didžioji dalis atliekų būtų perdirbama arba recirkuliuojama, o biologiškai neskaidžios ir nerecirkuliuojamos atliekos būtų	

sumažintos iki minimumo. Ši strategija skirta dviem pagrindinėms tikslinėms grupėms – salos gyventojams ir jų lankančioms turistams. Ši politika sprendžia didžiulę atliekų tvarkymo saloje problemą, su kuria susiduria dauguma Graikijos salų.

Tikslas ir tikslinės grupės

Tikslai yra sumažinti atliekų kiekį, ypač biologiškai neskaidomų ir neperdirbamų, pagerinti atliekų rūšiavimą ir perdirbimą į aukštesnės kokybės produktus bei pagerinti biologiškai skaidomų atliekų kompostavimą. Tai padės savivaldybei apsaugoti salos gamtinę aplinką.

Poveikis ir rezultatai

Todėl tikimasi, kad artimiausiais metais bus sumažintas atliekų susidarymas ir pagerės perdirbimo rodikliai (85–90 % atliekų). Be to, bus pagerinti kompostavimo rodikliai, ypač restoranų ir turizmo verslo įmonių, veikiančių saloje. Savivaldybė nori sumažinti našlą salos atliekų tvarkymo infrastruktūrai turizmo sezono metu. Tokios politikos priemonės gali būti įgyvendinamos kitose srityse, ypač salose ar mažose turistinėse vietovėse, kurioms reikia sprendimų atliekų srautams valdyti ir gamtinei aplinkai apsaugoti.

Bedarbių įtraukimas į bendrų žaliųjų zonų tvarkymą

Termini Imerese savivaldybė sukūrė bendradarbiavimo tinklą su vietos užimtumo agentūra, siekdama įtraukti bedarbius, kurie šiuo metu laukia darbo, į bendruomenės veiklą, ypač orientuotą į ekologišką ir socialinę veiklą.

Tikslas ir tikslinės grupės

Ši strategija turi du pagrindinius tikslus: tiesioginį – bedarbiai piliečiai, kurie gali pasinaudoti šia iniciatyva, ir netiesioginį – miestas. Strategija siekiama pagerinti keletą miesto sričių, kurios kitu atveju liktų neprižiūrimos, ir teikti paslaugas, kurių anksčiau nebuvo dėl personalo ir lėšų trūkumo. Šiame procese įdarbinti darbo ieškančius žmones, siekiant pagerinti jų įgūdžius ar tiesiog pakelti jų moralę.

Poveikis ir rezultatai

Ši strategija pasirodė esanti veiksminga mieste. Buvo atkurta keletas anksčiau apleistų žaliųjų zonų, viešosios erdvės tapo švaresnės, buvo sukurtos visiškai naujos paslaugos, pavyzdžiui, auklės po pamokų dirbantiems tėvams. Be to, kai kurie šio proceso dalyviai vėliau buvo įdarbinti srityje, kurioje dirbo, arba atrado naujus asmeninius pomėgius. Savivaldybės iniciatyvą gali perimti kitos savivaldybės visoje Europoje. Daugiau darbo ieškančių žmonių galėtų būti įtraukti į veiksmus, kuriais siekiama pagerinti miesto ir jo gyventojų aprūpinimą bei paramos sritis. Tai galėtų suteikti daugiau galimybių darbo ieškančioms asmenims įsitraukti į teigiamus mechanizmus, kurie padėtų pagerinti savigarbą, ugdyti potencialius darbo įgūdžius ir atverti galimybes įsidarbinti. Be to, tokios iniciatyvos gali sumažinti savivaldybės energijos suvartojimą, nes atstatant apleistas vietas įrengiami nauji energiją taupiantys apšvietimo įrenginiai (pvz., šviesos diodai), saulės energija maitinami apšvietimo įrenginiai ir (arba) automatiniai jutikliai, kurie sumažina energijos suvartojimą.

Atliekų rūšiavimo politika	
Sambuca savivaldybė įgyvendino sudėtingą veiksmų planą, siekdama paskatinti gyventojus rūšiuoti atliekas. Veiksmai daugiausia apėmė informacines kampanijas ir apdovanojimus gyventojams, proporcingai jų indėliui siekiant rezultatų. Šiais veiksmais savivaldybės archyvas skatina gyventojus geriau ir atkakliau rūšiuoti atliekas.	
Tikslas ir tikslinės grupės Šios iniciatyvos tikslas – paskatinti pagrindinę tikslinę grupę sudarančius piliečius kuo geriau rūšiuoti atliekas. Iki šiol savivaldybė pasiekė, kad 2025 m. būtų rūšiuojama 85,7 % atliekų, tuo pačiu skatindama piliečius aktyviau dalyvauti atliekų surinkime, o tai leido viešosioms institucijoms žymiai sumažinti atliekų surinkimo išlaidas.	
Poveikis ir rezultatai Todėl šis konkretus požiūris ne tik padėjo sumažinti atliekų taršą, bet ir žymiai sumažino savivaldybės energijos ir anglies dioksido išmetimą, nes piliečių dalyvavimas sumažino valymui ir atliekų surinkimui reikalingų mašinų naudojimą. Tokias pačias strategijas gali taikyti kiti miestai ir mažesni miesteliai arba didesnių miestų rajonai. Sambuca savivaldybė šiuo metu siekia padidinti poveikį, kad būtų pasiektas 90 % atliekų rūšiavimo lygis.	

Žaliųjų miestų veiksmų planas – SW-4: Atliekų infrastruktūros modernizavimas	
Dokumente pateikiamas Šiaurės Makedonijos sostinės Skopjės žaliosios miesto veiksmų planas (GCAP), kuriame numatytas visapusiškas miesto atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos modernizavimas 2023–2035 m. laikotarpiu. Be atliekų tvarkymo, GCAP nustato ir sprendžia pagrindinius aplinkos prioritetus, pvz., energijos vartojimo efektyvumo didinimą viešuosiuose pastatuose, miesto transporto tobulinimą, vandens ir nuotekų sistemų valdymą bei vietos taršos mažinimą. Bendras tikslas – didinti energijos ir išteklių vartojimo efektyvumą, kartu remiant prisitaikymą prie klimato kaitos. Planas buvo parengtas remiant merui ir miesto administracijai, kaip dalis Skopjės dalyvavimo EBRD Žaliųjų miestų programoje.	
Tikslas ir tikslinės grupės Skopjės GCAP apibrėžia platų tikslinių grupių ir galutinių naudos gavėjų spektrą. Strategija skirta Skopjės miesto valdžios institucijoms ir administracijai, atsakingoms už sprendimų priėmimą, politikos įgyvendinimą, stebėseną ir koordinavimą, taip pat tarptautiniams partneriams, donorams ir vietos gyventojams, t. y. daugiau nei 500 000 žmonių, pažeidžiamoms grupėms, ateities kartoms ir kitiems, kurie gaus naudos iš švaraus oro, vandens, dirvožemio, saugesnių viešųjų paslaugų ir geresnės miesto infrastruktūros. Pagrindiniai tikslai – gerinti oro kokybę, mažinti taršą, didinti energijos ir išteklių naudojimo efektyvumą bei stiprinti atsparumą klimato kaitai. Planas skirtas pagrindiniams sektoriams, pavyzdžiui, miesto transportui, atliekų tvarkymui, vandeniui	

ir atliekomis. Politika siūlo infrastruktūros atnaujinimą, ekologiškas investicijas ir politikos reformas 2023–2035 m. laikotarpiui. Ji taip pat atitinka ES aplinkos standartus ir remia Skopjės įsipareigojimą EBRD „Žaliųjų miestų“ programai, siūlant gaires švaresnei, saugesnei ir klimato kaitai atsparesnei miestų plėtrai.

Poveikis ir rezultatai

Pagrindiniai poveikiai apima numatomą 30–50 % PM_{10} ir $PM_{2.5}$ lygių sumažėjimą dėl ekologiškesnio transporto, energiją taupančių pastatų ir patobulintų atliekų tvarkymo sistemų. Planuojama 25 mln. EUR investicija į atliekų tvarkymo infrastruktūrą (rūšiavimas, perdirbimas, atliekų panaudojimas energijai gaminti) žymiai sumažins priklausomybę nuo sąvartynų ir neteisėtą atliekų išmetimą. GCAP taip pat padidina atsparumą potvyniams ir prisitaikymą prie klimato kaitos daugiau nei 500 000 gyventojų, ypač pažeidžiamų grupių, tuo pačiu atveriant galimybes ekologiškoms darbo vietoms ir investicijoms. Šie rezultatai leidžia Skopjė atitikti ES standartus, sumažinti su tarša susijusius pavojus sveikatai ir stiprinti ilgalaikį miestų tvarumą.

Aktyvus transportas ir judumas

Skopjės tvaraus miesto transporto planas

Tvaraus transporto sistemos planas (SUMP) buvo priimtas Skopjės miesto tarybos 2011 m. Planas buvo parengtas siekiant pagrindinio tikslo – pasiūlyti ilgalaikę tvaraus miesto mobilumo strategiją, kuri padėtų spręsti didėjančias gyventojų ir suinteresuotųjų šalių problemas bei patenkinti poreikį gerinti vietinio transporto paslaugas. SUMP buvo orientuotas į eismo spūsčių mieste mažinimą, skatinant pereiti prie viešojo transporto ir nemotorizuotų kelionės būdų, pvz., dviračių ir ėjimo pėsčiomis, taip pat didinant visuomenės informuotumą apie kolektyvinio transporto privalumus. Planas taip pat buvo orientuotas į bendro eismo valdymo visame mieste gerinimą ir geresnio susisiekimo bei prieigos prie alternatyvių transporto rūšių užtikrinimą. Plano priėmimas buvo svarbus žingsnis į priekį, skatinantis plačią suinteresuotųjų šalių įtrauktį ir sudarantis pagrindą labiau įtraukiai ir strateginei transporto politikai.

Tikslas ir tikslinės grupės

Pagrindiniai Skopjės SUMP naudos gavėjai ir tikslinės grupės buvo gyventojai ir periferinė teritorijos. Taip pat visi miesto keleiviai, pavyzdžiui, kasdieniniai keliautojai, dviratininkai, privačių automobilių naudotojai, viešojo transporto operatoriai ir darbuotojai, vietos verslo įmonės, pažeidžiamos grupės, pavyzdžiui, vaikai, žmonės su specialiais poreikiais ir kiti. Pagrindinis SUMP tikslas buvo paveikti žmonių kelionės įpročius, sprendžiant jų priklausomybės nuo automobilių problemą ir siūlant jiems švaresnį, saugesnį, efektyvesnį ir prieinamesnį miesto mobilumo modelį. Planas buvo sutelktas į konkrečias priemones, kuriomis siekta spręsti nepatenkinamo Skopjės viešojo transporto paslaugų lygio problemą, gerinti transporto infrastruktūrą, ypač pėsčiųjų ir dviračių infrastruktūrą.

Be to, plane daug dėmesio skirta skatinti tvarų transportą, kad būtų galima pasiekti istorinės ir kultūrinės vertės vietas visame mieste, taip pat siekiama spręsti eismo

spūsčių, oro taršos ir įvairių su infrastruktūra susijusių problemų, pvz., riboto automobilių stovėjimo vietų skaičiaus, nekontroliuojamo automobilių statymo ir kt.

Poveikis ir rezultatai

Šis planas buvo pirmasis šalyje parengtas tvaraus miesto transporto planas, kurį rengiant aktyviai dalyvavo suinteresuotosios šalys, o tai žymėjo dalyvaujamąjį vietos mobilumo planavimą ir sprendimų priėmimą. Į procesą buvo įtraukti vietos valdžios institucijų atitinkamų skyrių, pvz., transporto skyriaus, darbuotojai, atitinkamos profesinės asociacijos ir NVO, kurios buvo pakviestos aktyviai dalyvauti rengiant galutinę plano versiją. SUMP parodė didelį potencialą plačiau taikyti kitose miestuose ir šalyse, susiduriančiose su panašiais mobilumo iššūkiais. Pagrindinis šio dokumento privalumas yra jo praktinis ir pritaikomas pagrindas, kuris orientuotas į viešojo transporto gerinimą, ėjimo pėsčiomis ir važiavimo dviračiu skatinimą, automobilių stovėjimo vietų reguliavimą, oro taršos mažinimą ir piliečių bei suinteresuotųjų šalių įtraukimą į sprendimų priėmimo procesus. SUMP iš vietos politikos priemonės tapo nacionaliniu ir regioniniu orientyru tvaraus mobilumo planavimui.

Mūsų (skaitmeninio) anglies pėdsako mažinimas

Atspari Skopjė: plėtra siekiant tvarumo, inovacijų ir klimato kaitos

„Žaliasis kadastras“ – tai GIS pagrįstas registras (sistema), kuriame kataloguojami visi viešieji medžiai, krūmai ir žalieji koridoriai Skopjėje. Sistema apima rūšių identifikavimą, aukštį, sveikatos būklę, geografinės koordinatės ir lajos plotą. Iš pradžių vykdoma etapais, ji padeda planuoti žalius koridorius, stebėti aplinką, didinti atsparumą klimato pokyčiams ir valdyti miesto gamtą. Kadastras taip pat remia Žaliosios miesto veiksmų plano (GCAP) tikslą sumažinti miesto šilumos salų poveikį, sumažinti oro taršą, išsaugoti biologinę įvairovę ir remti miesto planavimo sprendimus.

Tikslas ir tikslinės grupės

„Žaliasis kadastras“ skirtas miesto administracijai, miestų planuotojams, viešosioms įmonėms ir aplinkos apsaugos specialistams, teikiant miesto želdinių sąrašą, kad būtų galima geriau planuoti ir valdyti. Galutiniai naudos gavėjai yra Skopjės gyventojai, kurie gauna švaresnį orą, daugiau žaliųjų erdvių ir mažesnį miesto karštį, taip pat vietos bendruomenės ir ateities kartos, kurios gauna naudos iš pagerėjusio miesto tvarumo ir atsparumo klimato pokyčiams. Pagrindinis „Žaliojo kadastro“ politikos tikslas – sistemingai kartografuoti, stebėti ir valdyti visą Skopjės miesto žaliąją erdvę, siekiant remti tvarų miestų planavimą, gerinti aplinkos kokybę ir didinti atsparumą klimato pokyčiams. Ji sprendžia tokias svarbias problemas kaip nekontroliuojamas žaliųjų erdvių nykimas, duomenų trūkumas informuotam planavimui, miesto karščio salos, prasta oro kokybė ir būtinybė saugoti biologinę įvairovę mieste.

Poveikis ir rezultatai

Žaliasis kadastras turėjo keletą svarbių padarinių ir poveikio. Jis leido Skopjės miestui registruoti ir stebėti dešimtis tūkstančių medžių ir žaliųjų plotų, didindamas skaidrumą ir duomenimis pagrįstą miestų planavimą. Tai padeda išsaugoti ir plėsti žaliuosius plotus, mažinti oro taršą ir švelninti miesto karštį. Kadastras stiprina klimato prisitaikymo pastangas, nukreipia tvarų infrastruktūros vystymą ir didina visuomenės atskaitingumą miesto žaliųjų plotų apsaugos srityje. Jis taip pat suteikia savivaldybių tarnyboms daugiau galimybių geriau prižiūrėti žaliuosius turtus ir veiksmingiau planuoti būsimus veiksmus.

Žaliosios kadastro politikos taikymo galimybės yra labai plačios. Nacionaliniu mastu ji gali būti pavyzdžiu kitoms miestams, siekiantiems stiprinti žaliųjų plotų valdymą pagal nacionalinį Miesto žaliųjų plotų įstatymą. Regioniniu mastu sistema atitinka ES miestų želdinimo standartus ir galėtų būti priimta kitose Vakarų Balkanų miestuose per tokias programas kaip „Žalioji darbotvarkė Vakarų Balkanams“ arba „Merų paktas“. Jos nebrangi, pritaikoma GIS struktūra leidžia ją lengvai ir veiksmingai atkartoti. Skopjės žaliasis kadastras yra iniciatyva, kuri netiesiogiai prisideda prie bendro anglies dioksido pėdsako, ypač miestų ir aplinkos anglies dioksido pėdsako, mažinimo investuojant į žaliasias erdves.

Skopjės aglomeracijos oro kokybės gerinimo planas

Skopjės aglomeracijos oro kokybės gerinimo planas yra ES finansuojamas (IPA) strateginis ir operacinis planas, kurį 2017 m. parengė ir įdiegė Skopjės miestas, Aplinkos ministerija, Suomijos meteorologijos institutas, Austrijos aplinkos agentūra ir „Technolab“. Planas apima įvairias priemones, pvz., teisinius įsipareigojimus, mokslu pagrįstą šaltinių analizę, stebėjimą realiuoju laiku, visuomenės įtraukimą ir finansines paskatas. Jo pagrindinis tikslas – pasiekti apčiuopiamų rezultatų, pvz., parengti oro taršos mažinimo Skopjėje ir aplinkinėse savivaldybėse strategiją, įskaitant oro kokybės vertinimą pagal nacionalinius reglamentus ir stebėjimo duomenis iš septynių regiono stočių.

Tikslas ir tikslinės grupės

Planas naudingas visai Skopjės regiono gyventojų bendruomenei, įskaitant pažeidžiamas grupes, pavyzdžiui, vaikus, pagyvenusius žmones, kvėpavimo takų ir širdies bei kraujagyslių ligomis sergančius pacientus ir kitus. Be to, planas skirtas įvairioms suinteresuotosioms šalims, pavyzdžiui, transporto įmonėms, valdžios institucijoms, vietos administracijai, namų ūkiams ir įvairioms industrijoms regionuose.

Pagrindinis Skopjės oro kokybės plano tikslas – pagerinti oro kokybę regione ir apsaugoti žmonių sveikatą bei aplinką, laikantis nacionalinių oro kokybės teisės aktų. Planas skirtas pagrindiniams taršos šaltiniams, visų pirma namų ūkių šildymui, kuris yra vienas iš pagrindinių kietųjų dalelių taršos šaltinių, ypač taikant tokias priemones kaip pasenusių šildymo prietaisų keitimas, medienos deginimo ribojimas ir energijos taupymo praktikos skatinimas.

Poveikis ir rezultatai

Dėl šios politikos ir numatytų priemonių: įrengtos oro kokybės stotys ir integruotos į duomenų sistemas; pradėtos teikti subsidijos ekologiškam šildymui, kaminų valymui ir ekologiškam transportui; nustatyta kasmetinė ataskaitų teikimo miesto tarybai ir Aplinkos ministerijai praktika. Skopjės oro kokybės planas taikomas ir kitoms aglomeracijoms, todėl jis tapo geru pavyzdžiu kitoms savivaldybėms, pvz., Tetovo, Bitola, Ohrid.

Tauragės miesto žalinimo planas

Tauragės miesto žalinimo planas yra strateginis dokumentas, kurio tikslas – padidinti žaliųjų plotų skaičių mieste. Jame pateikiama esamos žaliosios infrastruktūros vertinimas, nurodomos probleminės ir prioritetinės intervencijos zonos, siūlomi tiksliniai veiksmai ekologinei kokybei, atsparumui klimato pokyčiams ir visuomenės prieigai prie gamtos gerinti. Planas remia ilgalaikį miestų tvarumą taikant gamtos pagrįstus sprendimus ir siekia sistemingai ir įtraukiai integruoti želdinimą į miestų plėtrą.

Tikslas ir tikslinės grupės

Pagrindiniai šios strategijos naudos gavėjai yra Tauragės miesto gyventojai, įskaitant pažeidžiamas grupes, pavyzdžiui, vaikus, pagyvenusius žmones ir žmones su sveikatos problemomis. Miestų planuotojai, aplinkos specialistai ir vietos viešųjų paslaugų teikėjai taip pat yra svarbūs suinteresuotieji subjektai, kartu su ateities kartomis, kurios gaus naudos iš labiau tinkamos gyventi ir prie klimato prisitaikiusios miesto aplinkos. Pagrindinis plano tikslas – didinti miestų atsparumą klimato kaitai plečiant ir gerinant žaliąją infrastruktūrą. Politika skirta spręsti miesto šilumos salų efektą, oro kokybę, biologinės įvairovės nykimo ir nepakankamo prieinamumo prie žaliųjų erdvių problemas. Ji taip pat siekia skatinti aplinkos teisingumą užtikrinant, kad žaliosios erdvės būtų prieinamos įvairiuose rajonuose, ypač tose vietovėse, kuriose socialinė pažeidžiamybė yra didesnė.

Poveikis ir rezultatai

Jei planas bus visiškai įgyvendintas, tikimasi, kad bendras žaliųjų plotų plotas mieste padidės 10 %, sumažės karščio bangų neigiamas poveikis, pagerės oro ir dirvožemio kokybė, bus remiama biologinė įvairovė. Ilgalaikis poveikis taip pat apima didesnę anglies dvideginio sekvestraciją, didesnę visuomenės pasitenkinimą ir didesnę miestų tvarumą. Tokiu būdu sumažės miesto anglies dvideginio pėdsakas, o miestas žengs link ekologiškesnės ateities. Metodika ir principai galėtų būti pritaikyti kitose savivaldybėse, susiduriančiose su panašiais iššūkiais. Šį planą taip pat galima integruoti į platesnes regionines ar nacionalines klimato prisitaikymo strategijas. Dėmesys dalyvaujamajam planavimui ir erdvinei lygybei daro jį puikiu kandidatu pakartoti miestuose, įsipareigojusiuose taikyti gamtos pagrįstus sprendimus ir siekiančiuose tvarios miestų transformacijos.

Išmoktos pamokos

Minėtos strateginės kryptys gali būti klasifikuojamos įvairiai. Daugelis jų neturi vieno tikslo, bet siekia apimti kelias brošiūroje minimas makro sritis. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad išnagrinėtos politikos kryptys:

- Strateginės kryptys apima įvairius suinteresuotuosius subjektus ir piliečius. Daugelio suinteresuotųjų subjektų įtraukimas yra būtinas siekiant politikos tikslų ir ugdant būtiną aplinkosaugos sąmoningumą.
- Įgyvendinimo inovacijos yra svarbios tiek rezultatų, tiek įtraukties požiūriu. Politika, kurioje numatytos socialinės naujovės, gali duoti geresnių rezultatų ir padidinti visuomenės įsitraukimą.
- Kad politika būtų pakartojama, ji turi turėti aiškius tikslus ir būdus jiems įvertinti. Pavyzdžiai, tokie kaip „Skopjės tvaraus miesto transporto planas“, rodo, kaip politika gali pereiti nuo vietos prie nacionalinio lygmens, tuo pačiu pasiekiant pagrindinius tikslus.
- Aplinkos politika taip pat turi turėti socialinius tikslus. Be piliečių įtraukimo, politika taip pat turi būti edukacinio pobūdžio naudos gavėjams ir teikti socialinę naudą, kad būtų visiškai sėkminga.

Konsultacijų su politikos formuotojais rezultatai

Šiame skyriuje pateikiama brošiūros rengimo metu su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais vykusios diskusijos analizės rezultatai. Konsultacijos susijusios su ankstesniame skyriuje analizuotomis strateginėmis kryptimis ir tuo, kaip suinteresuotieji subjektai jas įgyvendino, taip pat su visuomenės reakcija į jas. Konsultacijose dalyvavo

merai, savivaldybių atstovai, politikos įgyvendintojai, departamentų vadovai ir projektų vadovai. Šio skyriaus tikslas, jog brošiūros skaitytojai suprastų:

- būdus, kuriais buvo pasiekta parama ir viešumas;
- atsiradusias problemas ir gulėjusį kiltį pasipriešinimą;
- politikos poveikį ir tolesnius poreikius.

Parama ir viešumas

Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis suteikė naudingos informacijos apie tai, kaip jos bando didinti visuomenės informuotumą ir paramą savo strategijoms. Juk aplinkos apsaugos politika neturi jokių šansų be aktyvaus visuomenės dalyvavimo. Daugelis apklaustųjų minėjo informacines kampanijas ir spausdintos medžiagos, kurios vėliau gali būti perdirbtos, platinimą. Informaciniai lankstinukai gali suteikti informaciją naudos gavėjams ir pasiekti visuomenę, juos pristatant į namus arba platinant skrajutes viešose vietose, pvz., turguose ir (arba) prekybos gatvėse. Vienas suinteresuotas asmuo taip pat paminėjo, kad kompostavimo ar atliekų tvarkymo srityje būtų gražus gestas kartu su skrajute išsiųsti ir šiukšlių konteinerių rinkinį, siekiant motyvuoti žmones. Informacinė kampanija „nuo durų iki durų“ taip pat davė teigiamų rezultatų, nors tam reikia turėti reikiamą personalą, o savivaldybės, veikiančios mažame regione, paprastai neturi tokių pajėgumų.

Be to, renginiai, kurie gali padidinti visuomenės įsitraukimą, yra vieni iš dažniausių būdų padidinti matomumą. Daugelis suinteresuotųjų šalių nurodė, kad reguliarius dalyvavimas aplinkosauginiuose renginiuose arba renginių organizavimas svarbiomis datomis, pavyzdžiui, Pasaulinės aplinkos dienos proga, gali padidinti politikos ir jos tikslų matomumą. Šių renginių darbotvarkėje buvo numatyti trumpi teoriniai segmentai, kurie gali paskatinti diskusijas, po kurių vyko atviros problemų sprendimo diskusijos, kurios padėjo išlaikyti aukštą visuomenės įsitraukimą. Be to, strategijos kūrimo pradžios ir pabaigos proga organizuojami atidarymo ir uždarymo renginiai, taip pat renginiai įgyvendinimo metu, siekiant parodyti pažangą, gali padidinti matomumą, pripažinimą ir pritraukti daugiau rėmėjų. Tuo pačiu metu interviu dalyviai atkreipė dėmesį, kad renginiai turėtų būti labiau bendruomeninio pobūdžio, o ne klasikinio izoliuoto pobūdžio, kuris dažnai verčia visuomenę neigti pokyčius. Bendruomenės lygmens veikla, pavyzdžiui, komposto dalijimas turguose, siekiant parodyti apčiuopiamą perdirbimo naudą, arba vizitai mokyklose, siekiant šviesti vaikus ir įtraukti juos į perdirbimo ir tvarumo procesą, keičia naratyvą ir gerina politikos rezultatus, tuo pačiu šviečiant visuomenę.

Apsilankymai mokyklose ir nevyriausybinių organizacijų teikiama šviečiamoji pagalba gali atlikti svarbų vaidmenį remiant aplinkos politiką. Jaunosios kartos švietimas, kurio tikslas – nuo mažens supažindinti ją su tvariomis praktikomis, didina jaunosios kartos visuomenės paramą. Savivaldybės vėlgi neturi galimybių tai padaryti savarankiškai, nes

jų personalas yra ribotas, todėl NVO, veikiančių švietimo ir aplinkos srityje, įtraukimas gali būti naudingas didinant paramą žaliosioms politikos kryptims ir jų matomumą.

Atsirandančios problemos ir pasipriešinimas

Aplinkos apsaugos politika dažnai reikalauja, kad žmonės keistų kai kuriuos žalingus įpročius ir (arba) įsisavintų naujus įpročius savo kasdieniame gyvenime. Nors šie pokyčiai yra skirti pagerinti žmonių gyvenimo kokybę ir padaryti jų gyvenimą tvaresnį, dažnai jie sukelia reakcijas, kurios savo ruožtu trukdo įgyvendinti strategijas. Interviu su suinteresuotosiomis šalimis metu mes paprašėme jų papasakoti apie reakcijas, su kuriomis jie susidūrė, ir apie būdus, kaip jiems pavyko jas sušvelninti.

Viena iš pagrindinių problemų, su kuriomis susiduria politikos formuotojai, yra gebėjimų trūkumas ir ribotos vykdymo galimybės. Savivaldybės, ypač esančios mažose kaimo vietovėse, dažnai neturi techninių, finansinių ir žmogiškųjų išteklių, reikalingų jų ekologiškos politikos įgyvendinimui. Ši problema yra akivaizdžiausia tose vietovėse, kur žmonės toliau nelegaliai degina atliekas, naudoja neteisėtus sąvartynus ir yra plačiai paplitusios netinkamos septinės sistemos. Nepaisant jų pastangų, kaip jie minėjo interviu metu, tokios problemos yra sunkios ir reikalauja papildomos centrinės vyriausybės paramos, ypač finansinės, kuri turi įtakos visoms kitoms sritims.

Be to, pasipriešinimas yra įprastas, kai siūlomos priemonės daro įtaką ekonominiams interesams ir kasdieniams įpročiams. Dažniausiai piliečiai turi prisitaikyti prie atliekų rūšiavimo, kompostavimo ar atliekų tvarkymo mokesčių didinimo. Šie pokyčiai reikalauja laiko ir visuomenės švietimo, kad jie galėtų būti diegiami į gyvenimą, todėl pasipriešinimas dažnai pasireiškia, bet ne tiesiogiai. Kaip minėjo vienas suinteresuotas asmuo, kartais pasipriešinimas pasireiškia netiesiogiai, pavyzdžiui, mažesniu reikalavimų laikymusi, o ne atviru prieštaravimu, pavyzdžiui, kai kompostavimas buvo įvedamas daug kartų, vietoj kompostuojamų medžiagų buvo randama kitų atliekų, kurios turėjo būti kitose šiukšlių dėžėse.

Dažniausiai minėti pasipriešinimai yra susiję su komunikacijomis tarp valdžios institucijų ir piliečių trūkumu. Nors matėme, kad suinteresuotosios šalys savo veiksmais stengiasi didinti matomumą ir visuomenės paramą, to nepakanka arba tai neturi reikiamo poveikio. Tokiais atvejais gyventojai gali laikyti priemones nereikalingomis arba manyti, kad jos nebus įgyvendintos taip, kad duotų žadamus rezultatus. Be to, respondentai atkreipia dėmesį, kad dėl ankstesnių nesėkmių ar neskaidraus įgyvendinimo dažnai trūksta pasitikėjimo tokiomis politikos priemonėmis. Skaidrumas ir iniciatyvos, skatinančios dialogą (kaip rodo Tauragės pavyzdys), padeda išspręsti tokias problemas ir didinti pasitikėjimą tarp piliečių ir vietos valdžios institucijų.

Taip pat labai svarbu atsižvelgti į žmonių kultūrinį kontekstą. Interviu dalyviai nurodė, kad svarbu suprasti gyventojų, su kuriais bendraujate, kultūrinį kontekstą, nes daugelis jų įpročių, pavyzdžiui, netinkamas atliekų šalinimas, gali būti giliai įsišakniję jų

kultūrinėse tradicijose. Siekiant išspręsti tokias problemas, dauguma suinteresuotųjų šalių sutiko, kad reikia švietimo programų, kurios teiktų gaires ir padėtų išsklaidyti prietarus bei stereotipus.

Poveikis ir poreikiai

Suinteresuotųjų šalių nuomone, poveikis yra daugialypis ir pasireiškia įvairiose kasdienio gyvenimo srityse. Aplinkos apsaugos politika gali turėti įtakos vietos atsparumui, gerinant infrastruktūrą. Pavyzdžiui, investicijos į žaliąsias zonas, apleistas vietas ir kelių tinklą gali pagerinti teritoriją ir aiškiau apibrėžti suinteresuotųjų šalių atsakomybę. Be to, politika, kuria mažinama aplinkos rizika ir siekiama uždaryti bei atgaivinti nelegalias sąvartynų vietas, taip pat aplinkos vertinimai, pavyzdžiui, kompostavimo įrenginių Skopjėje (Šiaurės Makedonijoje) ar Metamorfossyje (Graikija), padėjo spręsti neatidėliotinas atliekų ir taršos problemas.

Kitas svarbus strategijos aspektas buvo jos poveikis piliečių įsitraukimui. Nors piliečių įsitraukimas nėra lengvai pasiekiamas ir, kaip minėta anksčiau, dažnai susiduria su pasipriešinimu, jis išlieka vienu iš svarbiausių strategijos tikslų. Keliais atvejais, kaip teigė apklaustieji, įsitraukimas buvo pasiektas taikant paskatas, pavyzdžiui, kuponų jaunimui, ekologinius taškus ir mokesčių lengvatas. Šios paskatos motyvavo piliečius rūšiuoti ir pristatyti atliekas bei aktyviau remti aplinkos politiką. Be to, keletas suinteresuotųjų šalių nurodė, kad vietos iniciatyvos, pavyzdžiui, perdirbimo maišelių platinimas, atliekų surinkimo automatų įrengimas ir mokyklų švietimo programos, skatino kasdienius perdirbimo įpročius, o tai turėjo teigiamą poveikį aplinkos planui. Kai kuriais atvejais, kaip nurodė politikos formuotojai, kai piliečiai aktyviai dalyvavo miestų planavimo ir įgyvendinimo procesuose, sodindami medžius ir vykdydami sąmoningumo didinimo veiksmus, tai sustiprino aplinkosaugos sąmoningumą ir atsakomybę.

Tuo pačiu metu kai kurios politikos priemonės taip pat turėjo šviečiamąjį poveikį piliečiams, padėdamos stiprinti jų aplinkosaugos sąmoningumą ir kurti labiau socialiai įtraukią iniciatyvą. Be to, tokios politikos priemonės padėjo bedarbiams piliečiams stiprinti ir plėtoti savo įgūdžius. Kaip minėta, bedarbių gyventojų dalyvavimas buvo trumpalaikis ir reikalavo palyginti nedaug laiko; dalis jų veikė taip, kad kai kurie gyventojai susirado darbą.

Galiausiai svarbu paminėti, kad daugelis suinteresuotųjų šalių sutiko, jog strateginis planavimas ir bendradarbiavimas tarp skirtingų savivaldybių ir suinteresuotųjų šalių gali pagerinti poveikį vietos bendruomenei. Savivaldybių bendri projektai gali sustiprinti jų bendradarbiavimą ir padidinti politikos pakartojamumą. Tai gali padėti užtikrinti veiksmingą atliekų tvarkymą ir koordinavimą aplinkosaugos srityje, kaip antai Skopjės mieste, kuris nuolat bendradarbiauja su kitomis savivaldybėmis. Be to, ilgalaikis planavimas, pavyzdžiui, Tauragės klimato neutralumo ir ekologiškumo planas arba Skiros

„Nulinės atliekos“ strategija, gali suteikti ilgalaikius įrankius ir infrastruktūrą, kurie padidins teritorijos tvarumą.

Konsultacijų su vietos aplinkosaugos komitetais rezultatai

Šiame skyriuje bus pateikta diskusijų, vykusių su partnerių šalių vietos aplinkosaugos komitetais, analizės rezultatai. Konsultacijos susijusios su šiame skyriuje analizuojamomis strategijomis ir tuo, kaip jas vertina vietos aplinkosaugos komitetai. Vietos aplinkosaugos komitetai buvo sudaryti iš organizacijų, kurios skatino aplinkosaugos veiksmus ir aktyvų pilietiškumą, bei ne tokių aktyvių organizacijų, kurios yra pasirengusios dalyvauti aplinkosaugos veiksmuose ir diskusijose. Vietos aplinkosaugos komitetų diskusijos vyko apvalaus stalo formatu. Kiekviename apvalaus stalo susitikime dalyvavo mažiausiai 5 dalyviai, iš viso diskusijose dalyvavo 98 asmenys. Diskusijos buvo vaisingos ir vyko šiais klausimais:

- Strategijų supratimas ir jos turimi ar galimi rezultatai;

- Kylančios problemos ir galimas vietos bendruomenės pasipriešinimas;
- Vietos bendruomenės įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą;
- Politikos pakartojamumas ir tolesni poreikiai.

Dalyviai, diskutuodami, pristatydami idėjas ir dalindamiesi mintimis, analizavo politikos kryptis ir nustatė tolesnio aplinkos politikos plėtojimo poreikius. Visų pirma, vietos komitetai yra labai svarbūs stiprinant piliečių dalyvavimą sprendimų priėmimo procese.

Sąmoningumas apie strategijas

Gyventojų sąmoningumas apie strategijas yra labai svarbus, ypač aplinkos politikos srityje, nes be gyventojų neįmanoma pasiekti reikšmingų rezultatų. Apskritojo stalo diskusijų metu vietos aplinkosaugos komitetų dalyviai pranešė, kad jie žino apie kai kurias politikos sritis. Pavyzdžiui, kai kuriais atvejais dalyviai žinojo apie tam tikras strategijas, nes praeityje buvo nukentėję nuo potvynių ir džiaugėsi, kad dėl tam tikrų iniciatyvų jų gyvenvietės ir infrastruktūra yra saugomos. Kitais atvejais jie iš pradžių neturėjo aiškaus vaizdo, bet diskusijų metu suprato, kad žinojo apie aptariamą strategiją, ir laikė tai gera proga daugiau sužinoti apie ją ir jos rezultatus. Jų žinios daugiausia buvo gautos iš žiniasklaidos, kuri, kaip kai kurie minėjo, dažnai nepateikia visos informacijos, todėl jie neturi visapusiško supratimo apie iššūkius ar poveikį.

Keletu atvejų supratimas apsiribojo matomomis veiklomis bendruomenės lygmeniu, be gilesnio politikos poveikio žinojimo. Stebėti rezultatai, tokie kaip švaresnės kaimynystės, geresnis atliekų tvarkymas ar pagerintos viešosios erdvės, daugeliu atvejų buvo lengvai išmatuojami. Apskritojo stalo diskusijų dalyviai beveik vieningai sutiko, kad aptartos politikos kryptys, kuriomis siekiama tvaraus gyvenimo ir aplinkos apsaugos, yra svarbios tvariam miesto ateities vystymuisi. Tačiau jie pabrėžė, kad teigiamas poveikis priklauso nuo tinkamo įgyvendinimo, o tai neįmanoma, jei gyventojai nedalyvauja konsultacijose.

Diskusijų metu dalyviai pareiškė, kad šios strategijos kryptys yra patrauklios teoriškai, tačiau norint, kad jos būtų veiksmingos, reikia geresnės komunikacijos strategijos. Be to, dalyviai atkreipė dėmesį, kad svarbu šviesti tiek suinteresuotas šalis, tiek piliečius, taip pat vykdyti tolesnes veiklas. Vien tik informacijos teikimas internete nėra pakankamas, todėl valdžios institucijos turi ją paaiškinti tiesiogiai bendraudamos su gyventojais ir kurti politikos kryptis taip, kad jos padėtų gyventojams, o ne juos baustų.

Kylančios problemos ir pasipriešinimas

Vietos aplinkosaugos komitetai per apskritojo stalo diskusijas daug diskutuoja apie kylančias problemas, kurias gali sukelti strategijos, ir galimą pasipriešinimą, kuris gali atsirasti strategijos įgyvendinimo procese. Dažniausiai dalyviai išreiškė susirūpinimą dėl strategijos, susijusios su pinigais. Daugelis dalyvių išreiškė nepasitenkinimą dėl didėjančių aplinkos mokesčių, kuriuos gali sukelti ši strategija, ir išlaidų, kurios neproporcingai veikia kaimo gyventojus. Tai taip pat susiję su gyventojų pasitikėjimu savo

savivaldybėmis. Daugelis dalyvių teigė, kad dažnai jaučia, jog jų balsas nėra išgirstamas, ir pateikė pavyzdžių apie medžių kirtimą vietose, kuriose trūksta žaliųjų plotų, elektromobilių naudojimo mažėjimą, kuris gali sumažinti anglies dvideginio išmetimą, ir (arba) netinkamas atliekų perdirbimo praktikas, kai gyventojams nesuteikiama tinkama informacija ar švietimas. Tai gali sukelti gyventojų apatiją ar pasyvų pasipriešinimą, o kai kuriais atvejais – pasipriešinimą laikytis priemonių, nes jie mano, kad niekas nepasikeis, arba jiems labai prieštarauja.

Problemos taip pat gali kilti dėl netinkamo strategijos valdymo, ypač kai bandoma įgyvendinti nedidelio masto politiką dideliu mastu, nesiimant reikiamų priemonių. Kaip minėjo kai kurie dalyviai, tai gali sukelti neigiamą reakciją tiek valdžios institucijose dėl darbuotojų trūkumo, tiek tarp piliečių, kurie mato, kad investicijos yra netinkamos ir neatsiperka. Tipiškas tokio neigiamo atgarsio pavyzdys yra piliečių pasipriešinimas ekologiško transporto politikai, kai ši politika nėra pakankama, dažna ar moderni, todėl automobilių savininkai jos nepripažįsta. Pasipriešinimas taip pat gali kilti dėl piliečių nežinojimo. Daugelis gyventojų nežino, kaip turėtų šalinti atliekas, kokios šiukšlių dėžės naudojamos kiekvienai medžiagai ir, svarbiausia, kaip veikia perdirbimas. Šios žinių spragos sukelia skepticizmą ir silpnina įgyvendinamą strategiją.

Tuo pačiu metu kai kuriose srityse vyraujanti žema aplinkosaugos kultūra veikia kaip atsvaras aplinkosaugos politikai. Kaip minėta apskritojo stalo diskusijose, dėl aplinkosaugos kultūros trūkumo kai kurie politikai nevykdo apsaugos politikos, nes mano, kad dėl visuomenės reakcijos praras rinkėjų balsus. Vietos aplinkosaugos komitetų nuomone, norint įveikti tokią reakciją, reikia strategijos, kuria siekiama užtikrinti aiškią vykdomos politikos komunikaciją, ir švietimo, kurį vykdytų valdžios institucijos bendradarbiaudamos su pilietinės visuomenės organizacijomis, siekiant sumažinti žinių spragą tarp piliečių.

Vietos bendruomenės įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą

Vietos bendruomenės įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą yra ypač svarbus, jei valdžios institucijos nori, kad politika pasiektų savo tikslą. Siekiant užtikrinti būtiną vietos bendruomenės įtraukimą, dalyviai sutiko, kad reikia glaudesnio savivaldybių ir jų gyventojų bendravimo. Buvo pažymėta, kad savivaldybių institucijos turėtų dažnai bendrauti su visuomene, organizuodamos renginius fizinėse ir socialinėse erdvėse arba lankydamosi viešose erdvėse, pavyzdžiui, turguose, o ne tik rinkimų laikotarpiu. Be to, jau esami tinklai, pavyzdžiui, kultūros klubai, vietos asociacijos, jaunimo grupės ir pilietinės visuomenės organizacijos, turėtų aktyviau dalyvauti politikos konsultacijose, skleidžiant informaciją ir teikiant atsiliepimus, nes jie nuolat yra arti piliečių.

Be to, labai svarbu, kad dalyviai turėtų aiškias komunikacijos strategijas. Gyventojus turi pasiekti išsami ir suprantama informacija. Kadangi gyventojai turės visą informaciją, jie galės būti aktyvesni, nes žinos, kas vyksta jų vietovėje. Taip pat reikia investuoti į švietimą ir sąmoningumo ugdymą. Aplinkos apsaugos temų įtraukimas į mokyklų ir kultūros centrų programas, taip pat bendros veiklos su pilietinės visuomenės organizacijomis, orientuotomis į kaimynystę, sukurs suaugusiųjų ir vaikų įsitraukimo ir įgalinimo jausmą. Be to, svarbu užtikrinti viso proceso skaidrumą. Valdžios institucijos turi užsitarnauti gyventojų pasitikėjimą, kad galėtų juos įtraukti. Aiškūs ir praktiški patarimai namų ūkiams kartu su paprastais politikos paaiškinimais gali sumažinti painiavą ir padidinti žmonių susidomėjimą. Be to, nors kai kurie dalyviai jų nelaiko tinkamais, atlygiai ir paskatos mechanizmai, pavyzdžiui, mažesni savivaldybės mokesčiai ir tiesioginis dalyvavimas naujose savivaldybės programose, gali sudaryti sąlygas tolesniam įsitraukimui.

Apskritai diskusijų grupės sutiko, kad nuolatinis dialogas yra svarbiausias veiksnys siekiant įtraukti visuomenę. Kita vertus, grupės taip pat aptarė piliečių pareigą būti aktyviais. Kai kurie dalyviai paminėjo, kad kai kuriais atvejais gyventojus reikėtų įpareigoti taikyti ekologiškesnes praktikas, nes kitaip jie to nedarys. Nepaisant skirtingų nuomonių, dalyviai mano, kad bet kokia parama vietos grupėms, siekiant aktyvuoti piliečių dalyvavimą, yra tai, kas pakeis gyventojų įsitraukimą.

Strategijų pakartojamumas ir tolesni poreikiai

Aptartos strateginės priemonės buvo laikomos pritaikomomis kitose regionuose. Dauguma dalyvių sutiko, kad kiti regionai gali perimti strateginės priemonės, ypač susijusias su sausra, potvyniais ar atliekų tvarkymu. Tačiau keletas dalyvių nurodė, kad perimamumas priklauso nuo vietos veiksnių. Savivaldybės dydis, personalas ir ypač turimi finansiniai ištekliai yra pagrindiniai veiksniai, lemiantys politikos priemonių perimamumą. Kad politikos priemonių įgyvendintojas galėtų sėkmingai dirbti, jis turi labai rimtai atsižvelgti į šiuos veiksnius ir vietos bendruomenę.

Be to, dalyviai mano, kad turėtų būti numatytos būtinos išimties kai kurių strateginių priemonių įgyvendinimui, jei tai laikoma būtina, kad nebūtų varžoma vietos bendruomenė. Tam reikalingas kaimyninių rajonų koordinavimas, galbūt įtraukiant vietos institucijas. Kita vertus, dažnas savivaldybių ir regionų lygmens atsakomybės sutapimas gali trukdyti pakartoti šią patirtį. Institucijos turi aiškiai pasiskirstyti vaidmenis, kad nebūtų sukeliami painiava bendruomenėje.

Galiausiai, visi veiksmai turi būti lydimi atitinkamų investicijų į piliečių švietimą, įgyvendinant ilgalaikius įgyvendinimo planus. Dalyviai taip pat pabrėžė, kad siekiant užtikrinti pasitikėjimą svarbu stiprinti visuomenės įtrauktį ir pasiekti apčiuopiamų rezultatų vietos lygmeniu.

Rekomendacijos dėl bendrakūros principu parengtų strateginių iniciatyvų

GEA projekto metu įgyvendintos konsultacijos atskleidė aplinkos politikos galimybes, bet taip pat ir iššūkius, su kuriais susiduriama jas įgyvendinant. Konsultacijose su politikos formuotojais ir vietos aplinkos komitetais surinktos įžvalgos leido suformuluoti keletą rekomendacijų dėl bendrų būsimų aplinkos politikos iniciatyvų kūrimo. Šios rekomendacijos, viena vertus, skirtos kovoti su kylančiais iššūkiais, kita vertus, remti savivaldybes ir vietos bendruomenes bendrakūros principu kuriant labiau įtraukią ir tvarią politiką. Remiantis tuo, galima pasiūlyti šias rekomendacijas ir veiksmus:

- Komunikacijos strategijos turėtų būti integruotos į politikos įgyvendinimą. Piliečiams perduodama informacija turėtų būti aiški, išsami, parašyta paprasta kalba ir perduodama tiek tradiciniais kanalais, pavyzdžiui, laikraščiais ir socialine žiniasklaida, tiek vietos institucijomis, pavyzdžiui, pilietinės visuomenės organizacijomis, jaunimo/kultūros klubais ir pan.
- Švietimo ir sąmoningumo didinimo veiklos integravimas gali žymiai prisidėti prie politikos įgyvendinimo. Aplinkosaugos švietimo programų integravimas į mokyklų, kultūros centrų ir kaimynystės veiklą padidins piliečių sąmoningumą ir ugdys ilgalaikį sąmoningumą. Bendros savivaldybių ir pilietinės visuomenės organizacijų

pastangos gali užpildyti žinių spragas ir kovoti su vyraujančiu skepticizmu, ypač susijusiu su perdirbimu.

- Savivaldybių priimti mechanizmai, tokie kaip apskritojo stalo diskusijos ar dažni vieši susitikimai, gali padidinti piliečių dalyvavimą. Piliečių įtraukimas į politikos formavimą ir konsultacijas turėtų vykti proceso pradžioje, o ne tik po to, kai sprendimai jau priimti.
- Kuriama politika, turinti socialinį aspektą. Politika, kuri derina socialines išmokas, pavyzdžiui, darbo vietų kūrimą, kaimynystės plėtrą ar savivaldybės mokesčių sumažinimą, su tvarumo ir aplinkos apsaugos tikslais, paprastai yra priimtinesnė gyventojams.
- Savivaldybės ar regioninės valdžios institucijos prieš imdamosis bet kokių veiksmų turėtų atsižvelgti į savo teritorijos ypatumus. Kartojant politikos priemones, pirmiausia reikėtų atsižvelgti į teritorijos dydį, finansinius ir žmogiškuosius išteklius, taip pat specifines aplinkos problemas, visada bendradarbiaujant su pilietinės visuomenės organizacijomis ir piliečiais.
- Siekiant išvengti politikos įgyvendinimo dubliavimosi ir nenuoseklumo, rekomenduojama bendradarbiauti skirtingoms savivaldybėms, regionams ir centrinei vyriausybei. Bendradarbiavimas tarp skirtingų nacionalinių veikėjų, taip pat pilietinės visuomenės organizacijų, gali duoti teigiamų rezultatų ir suteikti galimybę naudotis ES ištekliais regiono tvariai plėtrai.
- Galiausiai, laikoma labai svarbu, kad įgyvendinamos politikos kryptys turėtų ilgalaikį tvarumo planą. Investicijos į politikos kryptis, kurios duos matomų rezultatų praktikoje, bet taip pat užtikrins finansinius pajėgumus įgyvendinti jas ir po rinkimų ciklą, duos geresnių rezultatų ir padės sukurti pasitikėjimo santykius tarp valdžios institucijų ir piliečių.

CUIABLU OÜ

THE JACITORO

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

2022-1-IT02-KA220-ADU-000087270